

Друга меморијална научна конференција
„Предраг Марић”

ЗБОРНИК РАДОВА

Ненад Стекић
Младен Милошевић (ур.)

ЗБОРНИК РАДОВА

Друга меморијална научна конференција
„Предраг Марић“

Др Ненад Стекић
Проф. др Младен Милошевић (ур.)

Београд,
децембар 2023.

**Зборник радова¹ са друге меморијалне
научне конференције „Предраг Марић“
20. март 2023.**

Издавач

Универзитет у Београду – Факултет безбедности

За издавача

Проф. др Владимир Н. Цветковић

Уредници

Др Ненад Стекић

Проф. др Младен Милошевић

Техничко уређивање

Јана Марковић

Дизајн корице

Ненад Стекић

Тираж

100

ISBN 978-86-80144-63-4

Штампа

Академска мисао

Приморска 21, Београд

ОДРИЦАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТИ

*Мишљења представљена у овој публикацији не представљају
званичне ставове организација у којима су њени аутори запослени,
нији представљају ставове уредника нији издавача овог Зборника.*

---

¹ Конференција и израда овог Зборника су реализовани у оквиру пројекта који финансира Фонд за науку Републике Србије у оквиру Програма "ИДЕЈЕ" - Management of New Security Risks - Research and Simulation Development, NEWSIMR&D, #7749151.

ПРАВИЛА УЕФА О БЕЗБЕДНОСТИ НА ФУДБАЛСКИМ УТАКМИЦАМА

Милош СТАНИЋ¹
Мирослав ЂОРЂЕВИЋ²

Апстракт

За фудбал се често каже да је „најважнија споредна ствар на свету“. Многи сматрају да је у питању само игра. Ипак, сведоци смо да нам његов развој указује да фудбал нити је више само „споредна ствар“, нити је само игра. Изузимајући емотивну компоненту, која у себи носи понос неке групе и на крају крајева, целе нације, фудбал у себи садржи и изражену економску вредност. Наиме, он је у данашње време постао брзорастућа привредна активност, која осим разоноде, доноси велики број радних места, те респектабилне приходе државном буџету. Имајући то у виду, императив је омогућавање да се фудбалске утакмице одвијају у једној апсолутно безбедној средини, без обзира на број гледалаца на њима. Другим речима, он је све више породична разонода, те следствено томе је гледаоцима неопходно обезбедити комплетан угођај. Разуме се, на феномен насиља на фудбалским стадионима, пре свега, реагује држава својим правним поретком. Ипак, у овом раду, аутори посвећују пажњу низу прописа, који се могу и гледати као некакви „предуслови“, „превентива“ који се морају испунити, а како би се постигао циљ, безбедност на и око стадиона. Њиховим испуњавањем се на најмању меру своди потреба државе да реагује. То су правила УЕФА о безбедности на фудбалским утакмицама. Аутори примећују да се у нашој литератури није пружала довољна пажња овом систему правних прописа, те у раду упознају јавност са њима, користећи нормативни метод. Намера аутора је да на овај начин, осим у пружању научног доприноса, дају и одређени практични допринос развоју фудбалског спорта у нашој земљи.

Кључне речи: фудбал, насиље на фудбалским стадионима, привредна активност, безбедност, сигурност, правила УЕФА.

УКРАТКО О ЗНАЧАЈУ ФУДБАЛА

Фудбал је прихваћен у целом свету, и садржи многе компоненте како у психофизичкој, тако и социјалној области (Опавски 2016, 139). То је игра која буди снажне емоције како код учесника, тако и код гледалаца. Данас је неспорно да је то спорт са најмасовнијим бројем професионалаца који се њиме баве, те и рекреативаца са глобалном популарношћу и највећом заступљеношћу у различитим медијима (Шупут 2016, 31). Он је постао и

---

¹ Виши научни сарадник, Институт за упоредно право, Београд, m.stanic@iup.rs.

² Високи савет тужилаштва Републике Србије, потпредседник, miroslav.djordjevic@vst.jt.rs.

друштвени феномен који је најупечатљивији симбол данашње глобализације, доприносом нових информационих технологија (Ђирић 2016, 109; Станић 2021, 100). Међутим, поред тог аспекта ширег друштвеног значаја, а управо захваљујући њему, те за разлику од већине осталих спортова, промакнуо се у привредну грану која расте неслућеном брзином и чија је вредност више милијарди долара или евра годишње. Наиме, примера ради, баш на најстаријем континенту, у Европи, национални фудбалски савези и клубови добијају милијарде долара или евра на годишњем нивоу што од продаје телевизијских права, што од реклама, спонзорских уговора, продаје улазница и играча (Closson 1998, 167). На крају крајева, кроз фудбалску делатност и саме државе повећавају своје приходе (Шупут 2021, 123). Имајући то у виду, данас је, можда више него икада, највећи императив да се обезбеди сигурно, безбедно окружење, како за учеснике, тако и за гледаоце. Ово све у намери да се обезбеди даљи раст фудбала и као игре, али и као брзорастуће привредне гране. Стога, државе и међународне организације се већ неких четрдесетак година боре против појава које узрокују несигурност на фудбалским стадионима. Ипак, да се приметити да пажњи истраживача у највећој мери измиче читав један сплет норми, које доносе кровне фудбалске организације, попут УЕФА. Управо ове норме представљају, сигурно, први корак у борби против различитих форми несигурности на фудбалским теренима, које можемо да подведемо у најширем смислу под појам хулиганизам. Заправо, највећи део проблема на стадионима настаје хулиганским деловањем једног дела гледалаца. Стога, у раду се аутори осврћу, пре давања закључака, на кратку анализу појма хулиганизма, његов историјски развој, борбу правним нормама против ове појаве, стављајући у свој фокус УЕФА Правилник о безбедности и сигурности из 2019. године.

ПОЈАМ ХУЛИГАНИЗМА И ЊЕГОВ РАЗВОЈ КРОЗ ИСТОРИЈУ

Дакле, етимологија речи хулиган, потиче из енглеског језика, те постоје бројна објашњења везана за њено порекло, од којих су два најизраженија и најприхваћенија. Према првој верзији, заснованој на енглеским полицијским извештајима из 1898. године, реч хулиган се везује за име једног од криминалаца из озлоглашене трочлане банде Хулиган - Худлум - Ларкин. Према другој верзији, ово име потиче од имена ирске имигрантске породице која је живела у Лондону и терорисала становнике једног његовог дела (Оташевић и Протић 2012, 58; Stanić and Andonović 2021). Постоји и схватање да овај појам потиче од имена извесног Патрика Хулигана, ирског избацивача из Лондона (Никач и Милошевић 2010, 235; Stanić and Andonović 2021, 66). На крају се може и пронаћи податак према којем је услед експанзије навијачког дивљања шездесетих година двадесетог века један новинар употребио ову реч, по презимену једне ирске породице чији су чланови често били лишавани слободе због асоцијалног понашања (Јовановић 2022, 16). Постоји неколико дефиниција хулиганизма, али оно што им је заједничко је појам насиља у корелацији са појмом спорта у коме се преплићу идеолошки и политички елементи. Додали бисмо да насиље понекад може бити

присутно и без оваквих елемената. Но, у Енциклопедији британског фудбала се вели да је „хулиганизам повезан са осећајем идентитета са фудбалским клубом или репрезентацијом и манифестује се кроз расизам и ксенофобију“. У сваком случају, према савременим схватањима, израз хулиганизам је скоро „срастао“ са насиљем повезаним са спортским догађајима (према Оташевић и Протић 2012, 58).

Ипак, насиље на спортским догађајима није нова појава, већ напротив. Оно је забележено чак и у текстовима из периода античке Грчке и Римског царства (Симоновић, Ђурђевић и Оташевић 2011, 81; Хајсок 2018, 11; Stanić and Andonović 2021, 66). Све је и тада умногоме личило на савремени хулиганизам (Касало-Банић 2016, 15; Stanić and Andonović 2021). Један од најранијих записа о сукобима између супарничких навијача потиче од Тацита који описује nerede у Помпеји 59. године, током гладијаторских игара када су се две групе гледалаца почеле вређати и гађати камењем, да би нереди прерасли на крају у оружани сукоб у којем је лишено живота и повређено толико људи да је грађанима Помпеје наметнута десетогодишња забрана учествовања на спортским такмичењима, а навијачки су клубови распуштени. Такође, помиње се и паљење дрвених стадиона за хиподром у Константинопољу 491., 498., 507. и 532., што је натерало цара Јустинијана да изгради мермерни стадион, али ни то није спречило nerede, па је 532. Јустинијанов војсковођа Белисариус успостављао ред уз, према неким проценама, тридесет хиљада мртвих (Јовановић 2022, 13). Прокопије, један од највећих византијских историчара, у свом делу Тајна историја, даје детаљан опис побуне „Нике“ (грчка реч која значи „победа“), из јануара 532. године, која је чак и цара Јустинијана приморала на бекство. Иницијатори овог устанка били су управо фракције тадашњих навијача „плавих“ и „зелених“, које су у једном тренутку превазишле међусобну вишевековну мржњу и укључиле се у хулиганску буру, гору од сваке спољне претње, која је скоро уништила царски град и владајући поредак (Оташевић и Протић, 2012, 58).

Забележено је доста случајева насиља и током каснијег средњег века, те се о фудбалу говорило као о „ђавољој игри“ коју Бог забрањује. У складу са тим је 1314. године енглески краљ Едвард II прогласом забранио фудбал, док га је пуританска влада у периоду од 1640-1660. године убројила у забрањене спортске активности због насиља и оскврнављивања недеље. Уколико поглед упутимо преко канала Ламанш видећемо да ни Французи нису били имуни на nerede. Тамо се у средњем веку играла некаква игра, која је била попраћена великим испадима и сукобима, те ју је Црква у више наврата забрањивала. У Фиренци, од 16. до 18. века се играла игра слична фудбалу са називом фирентински фудбал, *calcio fiorentino*, коју су пратиле немиле сцене у гледалишту (Јовановић 2022, 13-14).

ХУЛИГАНИЗАМ У САВРЕМЕНО ДОБА И ПРАВНА БОРБА ПРОТИВ ЊЕГА

У новијој историји људске цивилизације, насиље, посебно на фудбалским утакмицама, било је посебно изражено. Занимљив је за податак да се први озбиљнији инцидент везан за фудбал догодио 16. јула 1916. године у престоници Аргентине, Буенос Ајресу, када су навијачи и полиција дошли у сукоб јер је утакмица одложена пошто стадион није имао довољан капацитет (Симоновић, Ђурђевић и Оташевић 2011, 81; Stanić and Andonović 2021, 66). У раширенијој форми и већем интензитету, хулиганизам се појавио 60-их година двадесетог века у Енглеској, када је на стадиону и ван њега почео да се бележи пораст организованог насиља (Касало-Банић 2016, 16). Ипак, право није посвећивало толико пажње фудбалском хулиганизму као академска заједница и током деценија се на њега гледало као на обичан проблем јавног реда, за чију контролу није било потребно усвајање посебних норми, односно није била потребна реакција правних поредака (Tsoukala 2009а, 22).

У складу са тим, без обзира на пораст насиља, све до средине 80-их година овај проблем није био тема за бригу европских институција. Осим Европског парламента који је то поменуо 1984. године у Резолуцији везаној за спорт, само је Савет Европе настојао да се бави овим питањем на систематичнијој основи. (према Tsoukala, Pearson and Coenen, 2016). Прво је то изражено у оквиру ове организације 1983. године у Препоруци која се бави насиљем у друштву (Tsoukala 2009б). У тој конкретној Препоруци „превенција насиља у спорту је стављена у шири оквир образовних и културних мера, у циљу смањења насиља у друштву“ (Симоновић, Ђурђевић и Оташевић 2011, 90). Аутори ове Препоруке, која је заправо први текст о борби против хулиганизма усвојен на европском нивоу, по први пут су изнели идеју да је поремећај понашања фудбалске публике озбиљан проблем јавног реда и мира за чију контролу је потребно увођење конкретних мера. Иако необавезујуће, „одредбе Препоруке број Р(84)8 играле су важну улогу у обликовању будућих политика борбе против хулиганизма јер су у великој мери репродуковане у Европској конвенцији о насиљу гледалаца и недоличном понашању у спорту из 1985. Догађаји, посебно на фудбалским утакмицама, (Tsoukala 2009б) су дубоко утицали на перцепцију фудбалског хулиганизма у Европи (Шупут 2010, 236). Ваљало би и да се има на уму да је право на спорт људско право, те насиље на спортским приредбама заправо представља кршење једног људског права (Андоновић 2017, 143). Није изненађујуће да се ова нормативна специфичност први пут појавила на европском нивоу, усвајањем Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца 1985. на спортским приредбама, а посебно на фудбалским утакмицама. Усвојена након трагедије на белгијском стадиону Хејсел 29. маја 1985. године када је у нередима који су претходили почетку утакмице између фудбалског клуба Ливерпул из Енглеске и фудбалског клуба Јувентус из Италије погинуло 39 лица. Она је представљала реакцију европских држава на трагедију која се догодила на Хејселу и представља једини извор међународног јавног права којим се на систематичан и свеобухватан начин уређује област борбе

против насиља и недоличног понашања на спортским приредбама (Шупут 2010, 236). Сlike умирућих жртава учиниле су толико очигледном опасност од овог феномена да се од тада подразумевало да се његова контрола ослања на одговарајући правни оквир, што је опет требало да означи почетак новог периода, од 1985. до касних 90-их година, током којег фудбалски хулиганизам добија, донекле, нормативну специфичност (Tsoukala 2007, 4). Другачије казано, као резултат тога, фудбалска публика је постала предмет појачане регулативе широм Европе (Tsoukala, Pearson and Coenen 2016, 2; Симоновић, Ђурђевић и Оташевић 2011, 90), иако сама Европска конвенција није промовисала никакву истински нову политику јер је у суштини репродуковала главне одредбе поменуте Препоруке (Tsoukala 2007, 4).

Шупут (2010, 236) наводи да је члан 1. Европске конвенције о насиљу и недоличног понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама одредио њену сврху на тај начин што објашњава да је она донета: „ради спречавања и сузбијања насиља и недоличног понашања гледалаца на фудбалским утакмицама“. У истом члану наведено је и да се државе које су стране уговорнице Конвенције обавезују да у оквиру својих уставних овлашћења, предузму потребне мере за спровођење Конвенције. Међу многобројним мерама прописаним чланом 3. Конвенције, а намењеним спречавању и сузбијању насиља и недоличног понашања гледалаца, ставом 1. тачком ц) државе потписнице преузеле су обавезу да: „примене, или ако је то потребно, усвоје законе којима се предвиђа да они за које се утврди да су криви за противправна понашања у вези са насиљем или недоличним понашањем гледалаца, буду адекватно кажњени, или зависно од конкретног случаја, дођу под удар одговарајућих управних мера“. Он додаје да је таквом одредбом Конвенције наметнута обавеза доношења одговарајућих закона којима се предвиђају кривична дела и прекршаји који се могу извршити предузимањем аката насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и из тог разлога се Конвенција сматра међународним извором казног права у области спорта. Заправо, она представља извор, како кривичног, тако и прекршајног права у области спорта пошто намеће обавезу државама чланицама да пропишу одговарајућа кривична дела и прекршаје из те области и тиме створе механизам казнено правне заштите спорта и спортских приредби. Додатни аргумент да та конвенција Савета Европе представља међународни извор кривичног права у области спорта јесте и садржина члана 5. Конвенције која уређује идентификацију учиниоца и поступање са њима. Став 1. тог члана Конвенције гласи. „Стране уговорнице, поштујући постојеће законске поступке и принцип независности судства, настојаће да се гледаоци који учине неко дело насиља или недоличног понашања, или неко друго кривично дело идентификују и кривично гоне у складу са законом “ (Шупут 2010, 236).

Њен суштински значај је што је „од тада па надаље ова политика ситуационе превенције замишљена у радикално новим терминима. Прво, у настојању да се одговори на начине на које се фудбалски хулиганизам манифестовао,

временске и просторне границе ове политике проширене су на, с једне стране, периоде пре и после утакмица и, с друге стране, места ван фудбалских стадиона. Друго, и што је најважније, у дефинисању своје циљне популације, ова политика је ишла далеко даље од „познатих преступника“, који су били једини циљ Препоруке број Р(84)8, да покрије „потенцијалне изгреднике и лица под утицајем алкохола или дроге“ (Tsoukala 2009б). Конвенција се тиче спортских догађаја уопште и није ограничена на фудбалске утакмице. Она се фокусира на три кључне области: превенцију, међународну сарадњу и идентификацију и третман оних који се неадекватно понашају на спортским догађајима (Tsoukala, Pearson and Coenen 2016, 8).

Тренутно је преко 40 држава чланица Савета Европе потписало и ратификовало Конвенцију (Tsoukala, Pearson and Coenen 2016, 8). Творци ове Конвенције су истакли значај домаће и међународне сарадње између свих надлежних државних и цивилних актера и предложили увођење ситуационе политике превенције, усредсређене на сегрегацију и надзор фудбалских гледалаца (Tsoukala 2009б). Сумарно, када се процени њен значај, он је најочигледнији у поспешивању домаће и међународне полицијска сарадње у овој области (Tsoukala 2009б).

На нивоу појединих држава, „пионир“ је Енглеска која је још 1989. године донела посебан Закон о фудбалским навијачима којим је предвиђен већи број кривичних дела и прекршаја који се могу учинити од стране фудбалских навијача или организатора фудбалских утакмица. Посебност законодавне технике коју је употребио енглески законодавац огледа се у томе што је одредбама Закона предвиђено да ће се у сврху сузбијања и кажњавања аката насиља на фудбалским утакмицама, недозвољеним понашањем на фудбалским стадионима за време одржавања фудбалских утакмица, сматрати и било који облик изазивања расне мржње који је Законом о јавном реду прописан као кривично дело. Тиме је једно кривично дело које се може извршити на било ком јавном скупу или путем средстава јавног информисања, директно повезано са спортским догађајем – фудбалском утакмицом и квалификовано као акт насилничког понашања на фудбалској утакмици. Закон о фудбалским навијачима на исти начин упућује и на примену одредби Закона о јавном реду којим је предвиђено кривично дело нападања и узнемиравања другог лица, које је одредбама Закона о фудбалским навијачима одређено као облик насилничког понашања на фудбалској утакмици. Целокупан правни оквир који у Енглеској уређује борбу против насиља у спорту усавршаван је и допуњаван више деценија, а заједно са њим усавршаван је и развијан механизам казненоправне заштите спорта и активности повезаних са спортом (Шупут 2010, 240-241).

ПРАВИЛНИК УЕФА О БЕЗБЕДНОСТИ И СИГУРНОСТИ ОД 2019. ГОДИНЕ

Ваља да се нагласи да Правилник УЕФА о безбедности и сигурности од 2019. године не представља акт који садржи исцрпну листу организационих мера које

би требало да предузме организатор утакмице, те савези или клубови учесници, већ је његова сврха да захваљујући њему буду свесни својих обавеза и одговорности пре, током и после неке утакмице, а како би обезбедили сигурну, безбедну и пријатну околину за сваког ко је присутан на утакмици (Правилник УЕФА, Члан 2). Другим речима, добродошла је и свака друга допунска мера која ће служити прокламованом циљу. Као вид превентивне мере, подстичу се савези и клубови да развијају и одржавају проактивну и редовну комуникацију са навијачима и њиховим представницима, како би уз развијање партнерства решавали потенцијалне проблеме. Савези и клубови би требало да размотре израду својеврсне навијачке повеље у којој би се наводила заједничка очекивања и обавезе. Савези и клубови би требало да одреде официра за везу са навијачима, који би био тачка контакта са навијачима (Правилник УЕФА, Члан 5). Дакле, Правилником се на овај начин наглашава један аспект, који је круцијалан у савременом фудбалу, а то је јасан и транспарентан однос са крајњим конзументима, навијачима.

Прво, сваки савез и клуб мора да одреди компетентно лице, које ће бити официр за безбедност и сигурност, са квалификацијама одређеним одредбама релевантног националног закона. Практично, ово лице је „фокална тачка“ организације безбедног фудбалског меча и његова улога је веома деликатна. То лице ће развијати, примењивати и проверавати политику и процену безбедности и сигурности, укључујући менаџмент ризика и планирање, а требало би да буде обучено и искусно по питању контроле масе и безбедности и сигурности на фудбалским утакмицама. Оно би требало да буде главна спона између јавних органа и савеза или клуба, а када је реч о организацији безбедности и сигурности на утакмицама под окриљем УЕФА. Такође, официр ће управљати операцијама, које ће на утакмицама довести до безбедности и сигурности, те је одржавати, старајући се да су стадионска инфраструктура, системи и опрема сертификовани и спремни за сврховиту употребу (Правилник УЕФА, Члан 4). Када је о конкретној утакмици реч, организатор утакмице мора да одреди официра полиције и/или официра за безбедност са свеобухватном одговорношћу за безбедност и сигурност по питању утакмице, као и сва остала лица задужена за сигурност/безбедност, медицинске службе и ватрогасне службе. Организатор утакмице и релевантне полицијске снаге морају да се договоре о структури команде и контроли догађаја, и да обезбеде да је то јасно документовано уз навођење околности, ако их има, у којима ће се контрола стадиона пребацити са управе стадиона на полицију (Правилник УЕФА, Члан 7). Разуме се, сматра се да је у том случају реч о утакмицама високог ризика када је потребно да полиција непосредно управља процесима обезбеђивања безбедног окружења на стадиону. Организатор утакмице мора да оснује групу за везу коју ће чинити: високи функционер који делују у име организатора утакмице, високи представник јавне власти, редара, власника стадиона, екипа учесница, официр за безбедност савеза или клуба, делегат УЕФА, те комесар за безбедност УЕФА, ако га има. Организатор утакмице мора да обезбеди

слободну међусобну комуникацију овим лицима телефоном или радиом са контролном собом стадиона или другим местом где се одржава састанак групе за везу (Правилник УЕФА, Члан 9).

Савези или клубови учесници морају да обезбеде делотворну и успешну размену информација, укључујући размену прекограничних података, како би се гарантовао безбедан, сигуран и пријатан догађај. Савези и клубови морају да обезбеде да су локални, национални и међународни споразуми о координацији сачињени тако да обезбеде интегрисани приступ безбедности и сигурности, укључујући примену мера сарадње са јавним органима, како би се спречило присуство лица којима је присуство на утакмицама забрањено, по било ком основу. У сарадњи са јавним органима, организатор утакмице мора да укључи јасне политике и процедуре по питањима која би могла да утичу на управљање масом и безбедносним и сигурносним ризицима. У вези са пиротехником, организатор утакмице и савези или клубови учесници се подсећају да никаква безбедна употреба пиротехнике није могућа у просторима са навијачима у оквиру фудбалских стадиона, те да играчи и званичници морају да се удаље од пиротехнике када се пиротехника баца на терен. Као последица, судија ће можда морати да прекине игру док се пиротехника бачена на терен не угаси, а у међувремену њоме нико не сме да рукује док се она не угаси, већ само обучена и опремљена лица. По питању сарадње између полицијских снага укључених у организацију утакмице, организатор утакмице би требало да подстакне домаће полицијске снаге да траже присуство полиције гостујуће делегације, тамо где је то препоручљиво (Правилник УЕФА, Члан 6).

За утакмицу на којој су гледаоци одвојени, стратегија одвајања мора да сачини организатор утакмице у сарадњи са полицијом и/или официром за безбедност. Ако је то потребно, ова стратегија ће укључивати и стратегију паркирања за различите групе навијача (Правилник УЕФА, Члан 10). Организатор утакмице мора да обезбеди да је стадион на коме се игра утакмица детаљно прегледан и да је у потпуности у складу са сертификатом о безбедности стадиона који издају релевантни јавни органи. Овај сертификат о безбедности мора да важи највише годину дана од датума утакмице и на захтев УЕФА, мора се дати на увид (Правилник УЕФА, Члан 11). Број и квалификације лица која су одређена да пружају прву помоћ гледаоцима мора бити одобрен од стране релевантних јавних органа, који ће одредити и број амбулантних кола која ће бити позиционирана на месту одигравања утакмице, током те утакмице. Лица која пружају прву помоћ морају бити лако препознатљива (Правилник УЕФА, Члан 12). Адекватне собе и помоћни објекти унутар и око стадиона морају да буду обезбеђени за полицију, медицинску и ватрогасну службу, у складу са захтевима јавних органа (Правилник УЕФА, Члан 13).

Продаја улазница мора да буде строго контролисана, јер је то веома битно као мера да се на стадиону не нађу „проблематична“ лица. У складу са тим, гостујући савез или клуб би требало да размотре усвајање система за дистрибуцију улазница за своје навијаче у граду у коме ће се утакмица играти.

Улазнице би требало да се дистрибуирају тек након добијања документованог доказа идентификације од стране навијача којима су продате. У свим случајевима, улазнице могу бити продаване на стадиону или било где у истом граду на дан утакмице, само уз одобрење полиције и/или других надлежних власти и уз консултацију са савезима или клубовима учесницима (Правилник УЕФА, Члан 14). Сваки савез или клуб учесник коме се додељују улазнице за утакмицу је одговоран да обезбеди да те улазнице буду расподељене само међу његовим навијачима. Када се утакмица игра на неутралном терену, организатор утакмице је одговоран да ниједна од његових улазница не буде прослеђена навијачима екипа учесница. Организатори утакмице и савези или клубови којима су улазнице додељене биће апсолутно одговорни ако се било која улазница нађе на црном тржишту или у поседу неовлашћених лица или агенција (Правилник УЕФА, Члан 15).

Савези или клубови учесници би требало да поседују детаљне податке о лицима којима су улазнице продате или поклоњене, уз навођење њихових имена, адреса и датума рођења, а све, разуме се, у сврху постизања безбедности на стадионима. Све информације о личности морају, по захтеву, бити стављене на располагање УЕФА, организатору утакмице и локалној полицији земаља у којима се утакмица игра, у складу са законима који се примењују, као и полицији у земљама кроз које навијачи пролазе на путу до крајње дестинације у којој се утакмица игра. У случају да гостујући савез или клуб не испуне ове захтеве, може им као дисциплинска мера бити изречена делимично или потпуно смањење од 5% доделе улазница за наредну(е) утакмицу(е) тог савеза или клуба. Гостујући савез или клуб морају да доставе све могуће информације о броју лица за које се верује да ће путовати на гостујућу утакмицу без улазнице (Правилник УЕФА, Члан 16). У консултацији са полицијом и/или другим јавним властима, организатор утакмице мора да обезбеди да, ако се сматра потребним, улазнице буду расподељене на такав начин да се обезбеди оптимална раздвојеност различитих група навијача, имајући на уму да, за утакмицу која се игра на неутралном терену, може бити три групе гледалаца, тј. навијача обе екипе учеснице и локалних, неутралних навијача. Када се стратегија расподеле улазница једном утврди са полицијом и/или другим јавним властима и улазнице се у складу са тим расподеле, никаква њена промена неће бити узета у обзир, сем ако раздвајање гледалаца захтева да се неке улазнице за одређени сектор повуку из продаје (Правилник УЕФА, Члан 17).

Организатор утакмице ће, ако је то потребно, комуницирати са полицијом и/или другим јавним властима поводом радњи потребних да се предузму против препродаваца улазница са црног тржишта око стадиона, посебно имајући у виду да такве активности могу да угрозе стратегију раздвајања навијача. Најсофистицираније мере против кривотворења морају бити унете на улазнице за утакмице, и сав безбедносни персонал на и око стадиона мора да буде упознат са овим мерама, како би се олакшала брза идентификација кривотворених улазница. Предвиђа се да чим организатор утакмице постане

узнат да кривотворене улазнице можда „круже“, мора контактирати полицију и/или друге јавне власти, како би се договорили о стратегији решавања ученог проблема (Правилник УЕФА, Члан 18).

Савези или клубови у питању морају да се договоре о квотама улазница, сем уколико правилник дотичног такмичења не предвиђа да је администрација УЕФА одговорна за доношење такве одлуке. Гостујућем савезу или клубу се мора доделити 5% улазница од укупног капацитета стадиона, за њихове навијаче у одређеном сектору стадиона, који мора бити такав да се може одвојити од осталих сектора стадиона, док локација гостујућих навијача у оквиру сектора мора бити унапред договорена од стране полиције и јавних органа (Правилник УЕФА, Члан 19). Организатор утакмице мора да тражи сарадњу локалне полиције како би се обезбедила безбедност гостујуће екипе и званичника у њиховом хотелу и када путују до и са тренинга и утакмице. Организатор утакмице мора да предузме одговарајуће процене ризика у сарадњи са полицијом и, где полицијска пратња није обезбеђена за кретање екипа и званичника, разлози би требало да буду забележени у тој процени ризика и дати УЕФА на организационом састанку на дан утакмице (Правилник УЕФА, Члан 23). Када процена ризика УЕФА не препоручује путовање навијача на утакмицу у гостима, организатор утакмице и савези или клубови учесници морају да ураде све што је у њиховој моћи да спрече навијаче да путују. По питању свих утакмица којима ће присуствовати навијачи гостујућег савеза или клуба, редари морају бити обезбеђени од стране тог гостујућег савеза или клуба, како би пратили и помогли гостујућим навијачима. Они су повезница са организаторима утакмице, јавним властима и гостујућим навијачима. Они не представљају замену редарима из савеза или клуба домаћина у било којој од њихових дужности. Број домаћих редара не сме бити смањен због присуства гостујућих редара. Број гостујућих редара би требало да је пропорционалан броју навијача који путују. Када гостујући савез или клуб не испуне горе наведене захтеве у обезбеђивању гостујућих редара, делимична или тотална редукција од 5% улазница које се додељују за наредну(е) утакмицу(е) која(е) укључује дотични савез или клуб може бити изречена као дисциплинска мера (Правилник УЕФА, Члан 24). Савези и клубови домаћини морају да обезбеде гостујућим савезима и клубовима што је могуће више информација о дотичној земљи, које би се проследиле гостујућим навијачима (Видети, Правилник УЕФА, Члан 25).

Организатор утакмице мора да спречи неовлашћени улазак на стадион током одређеног адекватног периода пре дана одржавања утакмице. Тај период би требало да је дефинисан у складу са генеричком проценом ризика обављеном за ту утакмицу од стране организатора утакмице и јавних органа. Такође, обимна безбедносна инспекција стадиона, односно тражење неовлашћених лица или забрањених предмета/супстанци - обавља се пре него што се гледаоци пуне на стадион. Ова провера би требало да укључује и кров стадиона (Правилник УЕФА, Члан 26). Ако околности то налажу, раздвајање различитих група навијача мора почети што је могуће даље од стадиона, да би се спречило

нежељено „мешање“ различитих група на прилазима стадиону или деловима где су обртни крстови. За различите групе навијача мора бити обезбеђен одвојени паркинг за аутомобиле и аутобусе, најбоље на различитим деловима стадиона и што је ближе могуће њиховим навијачким секторима (Правилник УЕФА, Члан 27).

Организатор утакмице је дужан да осигура да су гледаоци обавештени, пре почетка утакмице, преко објаве путем јавног система оглашавања или на други одговарајући начин, о свим мерама и контролама у вези са утакмицом. Организатор утакмице мора да подсети навијаче о значају непокушавања уношења забрањених предмета или супстанци на стадион, о потреби да се понашају на спортски и разумно суздржан начин, и о потенцијално озбиљним последицама по играче и екипу за коју навијају због сваког кршења ових обавеза, укључујући и дисквалификацију са такмичења (Правилник УЕФА, Члан 28). Организатор утакмице, заједно са официром полиције и комесаром за безбедност, мора да одлучи у које време би требало да се отворе капије стадиона, узимајући у обзир различите критеријуме (Видети, Правилник УЕФА, Члан 30).

Обртни крстови и улазна или излазна врата или капије морају бити у функцији и њима мора да управља адекватно обучено особље, када је реч о аспекту безбедности, које мора бити распоређено на свим прилазима стадиону, на обртним крстовима, и кроз целу унутрашњост стадиона, на основу дискреционе одлуке полицијског комесара за утакмицу и официра за безбедност. Адекватно обучени редари морају бити на дужности унутар стадиона како би осигурали да су навијачи упућени до својих седишта ефикасно и безбедно, без одлагања и конфузије. Особље би требало да је упознато са планом стадиона и са безбедносним процедурама, поступцима за хитне случајеве и евакуацију (Правилник УЕФА, Члан 32). Гледаоци ће прво бити преконтролисани од стране особља за безбедност на спољним оградама ако их има, или на спољњем кордону који направи особље за безбедност у случају оних места одигравања која немају спољне ограде, да би осигурали да обртним крстовима прилазе само власници улазница, те да би обавили прве провере којима би се спречио унос забрањених предмета/супстанци на стадион. Коначни претрес и претраге мора да обави особље за безбедност изван улаза са обртним крстовима како би се обезбедио улазак гледалаца на тачан део стадиона, те спречило да гледаоци унесу било какав алкохол или пиротехнику на стадион, те било које предмете/супстанце који личе на нешто што би могло да се употреби у чиновима насиља, као и онемогућио приступ познатим или потенцијално проблематичним лицима, или лицима која су под утицајем алкохола или психотропних супстанци. Провера и претрес гледалаца морају бити обављени разумно и брзо како би се обезбедило да гледаоци не буду претресани више од једном, и да саме претраге не постану узрок непредвиђеног задржавања или створе непотребну тензију. Сваки гледалац ће бити проверен и претресен од стране члана особља обезбеђења истог пола (Правилник УЕФА, Члан 33).

Организатор утакмице мора да сарађује са полицијом да би се осигурало да свако лице којем је из неког разлога забрањен улазак на стадион, или које је избачено са стадиона, не буде примљено или поново примљено, те да се држи подаље од стадиона током утакмице, у најмању руку док се сви гледаоци не разиђу (Правилник УЕФА, Члан 34). Обезбеђење, лица која пружају прву помоћ, медицинска и ватрогасна служба, и спикер(и) преко система оглашавања, морају остати на својим местима на и око стадиона све време док је публика на стадиону и док се гужва не разиђе, у складу са инструкцијама официра полиције или официра за безбедност (Правилник УЕФА, Члан 35).

Организатор утакмице сме да продаје или дистрибуира алкохол само у оквиру стадиона или његових делова ако, и у оквиру, лимита дозвољених по локалним позитивноправним прописима и мора да осигура да су сва алкохолна и безалкохолна пића која се продају или дистрибуирају у папирним чашама или отвореним пластичним посудама које се не могу користити на начин који је опасан (Правилник УЕФА, Члан 36).

Организатор утакмице мора да предузме мере како би обезбедио да гледаоци не могу да прелазе из једног сектора на други. Ако је потребно имати више од једне групе гледалаца у одређеном сектору, раздвајање мора постојати између њих, путем оградe која не може да се прескочи и коју контролише обезбеђење, или стварањем „простора у који не може да се уђе“ који је без гледалаца и у којем је само обезбеђење. Организатор утакмице мора да предузме мере да би се осигурало да сви пролази за публику, коридори, степенице, врата, капије и путеви ка излазима у случају опасности буду ослобођени од свих препрека, које би могле да успоре слободан проток гледалаца (Правилник УЕФА, Члан 38). Организатор утакмице мора да предузме мере како би обезбедио да сва излазна врата и капије на стадиону, и све капије које воде од простора за гледаоце до простора за игру, остају откључана док су гледаоци на стадиону, да су свака од ових врата и капија све време чуване од стране посебно одређеног редара, који их чува од насилништва и обезбеђује хитне пролазе у случају хитне евакуације, да ниједна од ових врата или капија нису закључана кључем, ни под каквим околностима, те да у случају излазних врата и периметарских капија која су контролисана и отварају се даљински, електронски или магнетски, контрола функционисања таквог механизма мора бити лоцирана у контролној соби стадиона. Систем отварања на даљину се мора тестирати пре сваке утакмице на стадиону (Правилник УЕФА, Члан 39).

Организатор утакмице мора да се постара да су играчи и званичници утакмице заштићени од упада гледалаца у простор за игру. Ово може да се постигне применом једне или више мера, у зависности од појединачних околности, али оне морају бити одобрене од стране јавних власти и не смеју представљати опасност за гледаоце у случају панике или хитне евакуације (Правилник УЕФА, Члан 40). Организатор би требало да осигура интегрисани приступ активностима безбедности, сигурности и услуга путем контролне собе на стадиону, ТВ система затвореног кола и система надгледања и комуникације.

Официр за безбедност, полицијски официр за утакмицу и представници других служби у хитним случајевима би требало да су лоцирани у контролној соби, како би могли да одговоре на инциденте на стадиону, као и његовим деловима. Стадионски ТВ систем затвореног кола би требало да користе официр полиције за утакмицу и официр за безбедност, како би се надгледали гледаоци и сви приступи и улази стадиона, као и сви простори који се посматрају у оквиру стадиона. Системом се управља и он се контролише из контролне собе, а од стране официра полиције за утакмицу, официра за безбедност и њиховог особља (Правилник УЕФА, Члан 41).

Систем јавног оглашавања на стадиону мора бити такав да може јасно да се чује и унутар и ван стадиона у свим околностима, посебно узимајући у обзир велику буку у гледалишту. Обучени спикери који знају да се обрете гостујућим страним навијачима на њиховом матерњем језику морају бити на располагању када је то потребно. Ако је то могуће, користиће се најављивач чији је глас познат гостујућим навијачима са њиховог стадиона. Најаве преко јавног система оглашавања морају бити строго неутралног карактера. Систем јавног оглашавања не сме да се користи за објаву политичких порука, подршку домаће екипе, те за било коју врсту дискриминације против гостујуће екипе (Правилник УЕФА, Члан 43).

Веома битна за праксу на нашим просторима је напоменути да је промоција или објава, на било који начин, политичких порука или било каквог политичког деловања унутар стадиона или у његовој непосредној близини строго забрањена пре, током и после утакмице (Правилник УЕФА, Члан 44). У складу са тим, организатор утакмице, заједно са комесаром полиције и официром за безбедност, мора да спречи свако провокативно деловање од стране навијача унутар стадиона или у његовој непосредној близини. Примера ради, то је неприхватљиви ниво вербалне провокације од стране гледалаца према играчима или противничким навијачима, расистичко понашање, провокативни натписи или заставе. Уколико се тако нешто догоди, организатор утакмице, комесар полиције и официр за безбедност морају да интервенишу преко јавног система оглашавања или да уклоне сваки увредљив материјал. Редари морају да скрену пажњу полицији на сваки озбиљан чин неадекватног понашања, укључујући и расистичке увреде, тако да учиниоци буду удаљени са стадиона, уколико полиција то одлучи. Иначе, УЕФА има тзв. нулту толеранцију на расизам, те следствено томе организатор утакмице и савези или клубови учесници морају да примене и усвоје план УЕФА о расизму од 10 тачака (Правилник УЕФА, Члан 45).

Уколико официр полиције за утакмицу или официр за безбедност одлучи да би, из безбедносних разлога, група навијача требало да буде задржана на стадиону док се други навијачи не разиђу, кад год је то могуће ова одлука би требало да је унапред јављена гостујућем савезу или клубу, тако да могу ту информацију да пренесу својим навијачима. У сваком случају одлука да се група навијача задржи мора бити објављена преко јавног система оглашавања на језику

дотичне групе навијача, мора бити поновљена мало пре завршетка утакмице. Организатор утакмице мора обезбеди да, током овог периода задржавања, задржани навијачи имају приступ освежењу и санитарним објектима и ако је то могуће, задржани навијачи ће бити забављани (музика, видео табла која показује резултат, итд), да би се помогло да време чекања прође брже и у миру. На крају, они морају да буду редовно обавештавани о томе колико још времена морају да чекају пре него што ће им бити дозвољено да напусте стадион (Правилник УЕФА, Члан 46).

Када судија постане свестан (посебно ако је обавештен од стране делегата УЕФА преко четвртог званичника) расистичког понашања (посебно расистичких повика, увреда и вике, натписа, итд.), и ако је, по његовом мишљењу, такво расистичко понашање високог интензитета, он ће, прекинути утакмицу и замолити за објаву преко система јавног обраћања (на језику обе екипе), у којој ће се захтевати да публика одмах престане са таквим расистичким понашањем (Правилник УЕФА, анекс Ц). Уколико расистичко понашање не престане када се утакмица настави, судија ће привремено прекинути утакмицу, на разуман временски период (нпр. на 5 до 10 минута) и тражити од екипа да оду у свлачионице. Делегат УЕФА ће, преко четвртог званичника, помоћи судији у одређивању да ли је расистичко понашање престало после првог корака. Током овог временског периода, судија ће поново замолити да се учини објава преко система јавног обраћања, захтевајући од публике да одмах престане са таквим расистичким понашањем и упозоравајући их да то може да доведе и до тога да се утакмица прекине у потпуности. Током овог прекида, судија ће се консултовати са делегатом УЕФА, комесаром за безбедност УЕФА и релевантним полицијским и стадионским органима о могућим следећим корацима, посебно о могућности трајног прекида утакмице. У случају да расистичко понашање не престане ни пошто се утакмица наставила, судија ће, као заиста последње решење, дефинитивно прекинути утакмицу. Делегат УЕФА може, преко четвртог званичника, да помогне судији у одређивању да ли је расистичко понашање престало након другог корака. Ваља напоменути да свака одлука судије да прекине утакмицу у тим околностима ће бити донета тек пошто су примењене све остале могуће мере и пошто је процењен утицај прекида утакмице на безбедност играча и публике, и то исцрпним консултацијама са делегатом УЕФА, комесаром за безбедност УЕФА и релевантним полицијским и стадионским органима. У принципу, прекид утакмице је подложен договору укључених страна.

ЗАКЉУЧАК

Имајући у виду друштвени, а пре свега, привредни значај фудбала, посве је логично за правни поредак да настоји да пружи адекватан одговор на све израженији и распрострањенији елемент навијачког насиља. Стварање безбедне и угодне атмосфере на и око стадиона је императив. Другим речима, на нивоу међународних организација и појединих држава се ствара

одговарајући правни оквир, кадар да пружи нормативни одговор на наведену проблематику. Ипак, постоји још један систем правних прописа, који често измиче пажњи научних истраживања. То су правила УЕФА о безбедности и сигурности. Нормативно гледано, ова правила имају две основне особине. Прво, карактеристична је њихова скоро па свеобухватност, јер се на такав начин предвиђа скуп мера и радњи које је неопходно предузети како би се спречило било какво насиље на спортским борилиштима. Практично, Правилник садржи скоро све што би требало да се предузме, а оставља се и могућност организаторима да, евентуално, предузму и друге мере и радње. Друго, одлика им је и прескриптивност, односно превентивност. Наиме, овим нормама се прописује шта би требало да се уради да до евентуалних проблема и никако не може да дође. Имајући све то у виду, од несумњиве је важности да фудбалски посленици, организатори утакмица, као и државни органи буду потпуно упознати са овим системом прописа. Важније од тога, неопходно је и да они ригорозно примењују наведени Правилник, а посебно имајући у виду његову изражену превентивну димензију. Практично, његовом применом се могућност било каквих потенцијалних проблема своди на најмању могућу меру. На крају крајева, то је од интереса за навијаче, људе који живе од фудбала и за фудбал, као и за развој фудбалског спорта. Гледано патриотски, то је од највеће важности и за нашу Србију, која је истинска спортска земља и којој је свакако интерес да се фудбал као „најпопуларнија споредна ствар на свету“ и даље развија, те да тај развој буде и један од замајача развојне привредне активности. Свакако, то је свима у интересу и стога ова правила и њихово познавање су *conditio sine qua non* у постизању овог великог, али остваривог, циља.

БИБЛИОГРАФИЈА

- Андоновић, Стефан. 2017. “Право на спорт као људско право”. *Сѝрани ѝравни живоѝ* 61(3): 131-144
- Јовановић, Ивор. 2022. Постанак и развој ногометног навијачког покрета у Енглеској и његово ширење у еуропским земљама, Дипломски рад, Кинезиолошки факултет, Универзитета у Загребу
- Касало-Банић, Филип. 2016. Ногометни хулиганизам и реакција друштва: политика Маргарет Тачер из савремене перспективе, Докторска дисертација, Кинезиолошки факултет, Универзитета у Загребу.
- Никач, Жељко, и Милошевић Милан. 2010. “Борба против насиља и недоличног понашања на спортским манифестацијама, са освртом на улогу МУП РС”. у: *Насилнички криминал: еѝиолоѝија, феноменолоѝија, ѝревенѝија*, уредник Лепосава Крон, 233-255, Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања.
- Опавски, Павел. 2016. “Фудбалски спорт за трећи миленијум”. у: *Срѝски фудбал – сѝање и ѝерсѝекѝииве*, уредник Јован Шурбатовић, 139-157, Београд: Институт за упоредно право, Фудбалски савез Београда.

- Симоновић, Бранислав, Ђурђевић Зоран, и Оташевић, Божидар. 2011. "Violence at sporting events in the Republic of Serbia: National and international standards prevention and repression". *Наука, безбедносћ, њалиција* 16 (3): 81-98.
- Оташевић, Божидар, и Протић, Андреј. 2012. "Vandals Inside the Walls- Phenomenology of Hooliganism". *Безбедносћ – Часопис Минисћарсћива нуиурашњих њослова Републике Србије* 54 (1): 55-71.
- Правилник УЕФА о безбедности и сигурности од 15.06.2019. године. Приступ 28.04.2023. <https://fss.rs/wp-content/uploads/2019/07/Pravilnik-UEFA-o-bezbednosti-2019.pdf> и <https://documents.uefa.com/r/UPE0QDp~FJso7vSx8slqLQ/WFoRHqTFMRpAjL3dNi9OXA>
- Станић, Милош. 2021. "Кључне тачке односа комунитарног права и фудбала", у: *Српски фудбал – Упореднојравни изазови и ѡерсћекћиве*, уредници Станић Милош и Шупут Дејан, 99-108, Београд: Институт за упоредно право, Београд.
- Stanić, Miloš, and Stefan Andonović. 2020. "Police detention of supporters in purpose of violence prevention of football fans based on case law of the European court of human rights". In: *Archibald Reiss Days*, 10, edited by Jaćimovski Stevo, 65-75, Belgrade: University of Criminal Investigation and Police Studies.
- Tsoukala, Anastassia, Pearson Geoff and Coenen, Peter T. M. 2016. "Legal Responses to Football Hooliganism in Europe". In: *Legal Responses to Football Hooliganism in Europe*, edited by Tsoukala, Anastassia, Pearson Geoff and Coenen, Peter T. M., 1-17, The Hague: TMC Asser Press.
- Tsoukala, Anastassia. 2009a. *Football hooliganism in Europe: Security and civil liberties in the balance*. Springer.
- Tsoukala, Anastassia. 2009b. "Combating football crowd disorder at the European level: an ongoing institutionalisation of the control of deviance". *Entertainment and Sports Law Journal* 7 (2).
- Tsoukala, Anastassia. 2007. "Security Policies and Human Rights in European Football Stadia". CEPS CHALLENGE Paper, No. 5, 7 March 2007. Accessed 29 April 2023. <http://aei.pitt.edu/7405/2/7405.pdf>.
- Ћирић, Јован. 2016. "Фудбал као огледало друштва". у: *Српски фудбал –сћање и ѡерсћекћиве*, уредник Јован Шурбатовић, 107-123, Београд: Институт за упоредно право, Фудбалски савез Београда.
- Хајсок, Домагој. 2018. *Правни оквир ѡревенирања и санкционирања ѡројууравних ѡонашања на сћорпским најјецањима*, докторска дисертација. Међимурско велеучилиште у Чаковцу.
- Closson, Patrick. 1998. "Penalty Shot: The European Union's Application of Competition Law to the Bosman Ruling". *Boston College internationalandComparative Law Review* 21 (1): 167-182.
- Шупут, Дејан. 2010. "Правни оквир који уређује борбу против насиља на спортским приредбама у европским државама". *Сћрани ѡравни живој* 54 (1): 233-263.
- Шупут, Дејан. 2016. "Примена прописа Републике Србије као отежавајући фактор у процесу модернизације српског фудбала", у: *Српски фудбал –стање*

и перспективе, уредник Јован Шурбатовић, 31-49, Београд: Институт за упоредно право, Фудбалски савез Београда.

Шупут, Дејан. 2021. "Систем фудбалских прописа". у: *Српски фудбал – Упореднојравни изазови и њерсијекџиве*, уредници Станић Милош и Шупут Дејан, 123-139, Београд: Институт за упоредно право, Београд.

UEFA RULES ON SECURITY AT FOOTBALL MATCHES

Abstract

Football is often referred as „the most important of the less important things in the world“. Many believe that it is just a game. However, we are witnessing that its development shows us that football is neither just a "side thing" anymore, nor is it just a game. Apart from the emotional component, which carries the pride of a group and, ultimately, of the entire nation, football also contains a significant economic value. Namely, nowadays it has become a rapidly growing economic activity, which, in addition to leisure, brings a large number of jobs and respectable income to the state budget. With this in mind, it is imperative to enable football matches to take place in an absolutely safe environment, regardless of the number of spectators. In other words, it is more and more a family pastime, and consequently it is necessary to provide the viewers with a safe, complete atmosphere. It goes without saying that the phenomenon of violence in football stadiums is first of all responded to by the state with its legal system. Nevertheless, in this paper, the authors pay attention to a series of regulations, which can be seen as some kind of "preconditions", "preventive measures" that must be fulfilled, and in order to achieve the goal – safety in and around the stadium. Fulfilling the UEFA rules on security at football matches minimizes the state's need to react. The authors note that in our literature not enough attention was paid to this system of legal regulations. The intention of the authors is to introduce these rules to the readers, and in that way, in addition to providing a scientific contribution, to make a certain practical contribution to the development of football in our country.

Keywords: football, violence in football stadiums, economic activity, safety, security, UEFA rules.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

351.862.21(082)

355.58(048)

МЕМОРИЈАЛНА конференција „Предраг Марић“ (2 ; 2023 ; Београд) Зборник радова / Друга меморијална научно-стручна конференција „Предраг Марић“ ; [уредници] Ненад Стекић, Младен Милошевић. - Београд : Факултет безбедности Универзитета, 2023 (Београд : Академска мисао). - 521 стр. : илустр. ; 24 cm

Тираж 100. - Стр. 1-2: Предговор / Ненад Стекић, Младен Милошевић. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-80144-63-4
